

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת נח

תשפ"ג

גיליון 134

א לעבטיגער שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

זכות אבות יגן עלינו

פניני פרשה

"אלה תולדות נח" (ו ט)

"נח" אותיות "חן" ויעוין ב'שיחות הר"ן' (שיחה מד): שבשמו של האדם מרומז מהותו ובהינתנו, וזהו הכתוב אצל נח: "ונח מצא חן בעיני ה'".

"אלה תולדות נח" (ו ט)

אפ"ל בהקדם ע"פ דבריהם (ב"ר פ"ל): **דתולדותיהם של צדיקים הם מצות ומעשים טובים.** וב'ליקוטי מוהר"ן', (תורה כה) דעיקר השארת נצחיות מעשה האדם הוא **ב'שכל הנקנה' שעבד על כך והוא אצלו כמתנה.** ועיין גם ב'רבל"ג' על 'משלי' (פרק ג, כג) **דשכל הנקנה הוא נצחיות אצל האדם.**

וזהו: ראשי תיבות של: **א'לה ת'ולדות נ'ח' הוא: 'אתן' - לשון 'מתנה' - רמז על התולדות שהם מעשיו הטובים, שיהיו בבחינת 'אתן' - לשון 'מתנה' קנין ב'שכל הנקנה'.**

"כי מלאה הארץ חמס" (ו י"ג)

בדברי רש"י, **"לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל"** ואפ"ל **"גזל" בגימטריא 'ארבעים'** (עם הכולל). וזהו הכתוב: **"ויהי המבול על הארץ ארבעים יום"**.

"את האלקים התהלך נח" (ו ט)

בדרכי עבודת האלוקים, יש להיות **"מתהלך"** ולא **"עומד"**, וכמובא על כך. וזהו **"את האלוקים התהלך נח"**.

והוא ע"ד הכתוב: **"מי יעלה בהר ה'", להיות תמיד 'עולה'.**

ואפשר להוסיף, שהר"ת של זה הפסוק: 'את האלוקים התהלך נח' הוא בגימטריא כראשי תיבות של הפסוק שכתבנו: "מי יעלה בהר ה' יקו"ק" (עם הכולל).

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" (ו יא).

על דרך: **"עבירה גוררת עבירה"**, בריש: **"ותשחת הארץ"**, ולאחר מכן **"ותמלא הארץ חמס"**.

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" (ו יא).

בדברי רש"י, לשון: **ערוה.** ואפשר לומר דזה הכתוב בכאן: **"ותשחת הארץ לפני האלוקים"** דהפגם הזה של קדושה הוא פגם בהקב"ה בעצמו כביכול - וכמובא ע"כ, וזהו: **"לפני האלוקים"**. וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה כט) **שענינו של ברית קודש הוא בשם 'שדי' - שמו של הקב"ה כביכול.** וזהו גם הכתוב מיד בפסוק שלאחריו פעם נוספת: **"וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה"** דיוק של: **"וירא אלוקים"**.

עמדו אובדי עצות. תלמידו של רבינו שהתלווה עמו לנסיעה, נפל לבו בקרבו. דומה כי הגלים שוטפים את כל הספינה... בנוסף לכך הגיע עב ענן שחור שאימה להטביע עוד יותר את כל הספינה

ברגעים קשים אלו, כאשר היו תלויים בין שמים לארץ פנה התלמיד אל רבינו באמרו: מילא אני, קשה עלי כעת אפילו להתפלל התפילה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, אך אתם הרבו נא בתפילה ובקשה. ורבינו ענה לו בין שאר דבריו: השם יתברך יודע האמת, כי לא השתמשתי מעודי בזכות אבות, ברם עתה בלית ברירה בשעת הסכנה העצומה, מבקש אני: ריבונו של עולם: עזרני בזכות סבי רבי ישראל בעל שם טוב! בזכות סבתי אדל! ובזכות הסבא רבי נחמן מהורדנקה!

ואז, כאשר היה נראה כי אפס תקוה, נצננה ישועת השם, ורוח סערה חדשה נטלה את הספינה הרחק מעבר לענן, ודרך חדשה נסללה ביים רחוק מהסערה... וכשהסערה פסקה היה זה בערב שבת, רבינו עמד אז לומר את המזמור "הודו לה' כי טוב" שנוהגים למר במנחה: "יורדי הים באניות... המה ראו מעשי השם ונפלאותיו במצולה ויאמר ויעמד רוח סערה ותרוממם גליו, יעלו שמים ירדו תהומות... ויצעקו אל השם בצר להם וממצוקותיהם יוציאם, יקם סערה לדממה ויחשו גליהם, וישמחו כי ישתקו... יודו להשם חסדו ונפלאותיו לבני אדם..."

לנצח על מלאכת בית השם

אכן כן גדול הוא זכות אבות. רבים הם דברי חכמינו במדרש ובאגדה, בדברי הוזהר ועוד, לאורך ימי קורות עם ישראל על גודל וכוח זכות אבות. וכבר אמרו במדרש (ילקוט ש"ש בראשית מא): מה הגפן הזו סומכין אותה על גבי עצים יבשים והיא חיה, כך הם ישראל אינן חייין אלא בזכות אבותיהם אף על פי שמתו, שנאמר (ויקרא כז, מב): **"וזכרתיו וגו'**

"יקה זכות אבות יגן עלינו. נצח ישראל מצרותינו גאלנו. ומבור גלות דלנו והעלנו. לנצח על מלאכת בית השם", נצל איפה כוח וזכות אבותינו לדברים טובים, מועילים ותכליתיים: לנצח על מלאכת בית השם...

השבוע בפרשייתנו בדברי המדרש (ילקוט שמעוני) קוראים הפסוק על אברהם ושרה: **"הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם, הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם"** (ישעיה נא, א ב).

וכבר גם מובא במדרש בפרשייתנו הפסוק: **"זכר ימות עולם בינו שנות דור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"** (דברים לב ז) דקאי על דור אנוש והפלגה וכו', דיש להתבונן בדורות הקודמים, ומידה טובה מרובה להידבק בזכות אבות, זכות אבותנו הקדושים. וכבר אמרו (מד"ר בראשית ע): **נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים.** ובדברי הזהר (שלח קעד) **'באתר דאית תמן אבות, אית תמן שכיתא'.**

עיקר קיומונו ועתידנו

וכה הם תורף דבריו ב'ליקוטי הלכות' (הכשר כלים ד ז): **עיקר קיום העולם הוא בזכות הצדיקים שוכני עפר,** כמו שנאמר בזהר הקדוש: **אלמלא תפילת הצדיקים שמתו שמתפללים על החיים לא היו מתקיימא עלמא.** ועל-כן אפילו משה רבנו, עליו השלום, כשהתפלל על ישראל ביקש בזכות אבות, כמו שנאמר, **"זכור לעבדיך לאברהם וכו'".** וכן עיקר גאולת מצרים היה בכוח עצמות יוסף, כמו שנאמר, **"ויקח משה את עצמות יוסף עמו"**.

כי בסוף הגלות מתגברת הסטרא אחרא ומתפשטת לאורך ולרוחב כל כך, עד שאי אפשר להכניעה ולהשפילה כי אם בכוח הצדיקים שנסתלקו, שהם גדולים במיתותן יותר מבחיהם, שעולים על אין סוף וגומרים ישועות ישראל בשלמות, מה שלא היו יכולים בחיהם... וכמו שנאמר: **"טובתי בל עליך לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי במ"**.

התכלית והמטרה של זכות אבות

אך כשמדברים על זכות אבות בל לנו לשכות, שעיקרם של דברים הוא בהמשכת דעתם ומעשיהם הטובים כאן בעולמנו. והא לך תורף דברי מוהר"ן (ליקו"ה בציעת הפת מא): **עיקר זכות האבות אברהם יצחק ויעקב ויוסף, וכל השבעה רועים: שכולם עסקו בהמשכת הדעת הקדושה להמשיכו לבניהם, ולבני בניהם עד עולם, להודיעם כי ה' הוא האלוקים כמו שנאמר באברהם אבינו שהוא הראשון מהשבעה רועים שגילה אלקותו בעולם: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור דרך ה'".** ואנחנו מבני בניהם נמשיך עלינו דעתם הקדוש והנורא שהמשיכו, עד שנתעורר מעצמנו להתקרב אליו יתברך, על-ידי שכבר גילו שעדין ה' אתנו: **כי מלאו כל הארץ כבודו, וע"י שאנו בעצמנו נתעורר ע"י דעתם הקדוש שהמשיכו עלינו, אז דיקא ימשך עלינו זכותם הגדול.**

התפילה בזכות אבות בסערת הים

היה זה עת חזר רבינו מנסיעתו הארוכה לארץ ישראל, סערה גדולה פרצה כשהשה בספינה, הספינה טולטלה ע"י הגלים בחזקה ואנשי הספינה

שירת הפרשה

זכותם של אבות למדים אנו בפרשת
 נצח על מלאכת בית השם.

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך
 נשמעת החוראה ללב כסף וימנעך.

תפלתם של אבות על צאצאים - גדע נאמנה
 זו היא זכות קיימם בגלות הארצה.

זכר נא לאבות שנספעת להם אף
 קרב נא בכוח סגנונם ותפלתם-בניד אהובך.

הַמִּשְׁךְ הַיָּמִי הַפְּרָשָׁה

"והקמותי את בריתי אתך ובאת אל התיבה" (ו יח)

בדברי ה'בעל שם טוב' בפרשייתנו, וכן הוא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ק"ב), ד'תיבה' רומזת על תיבות הפילה.

וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ב, נא, פג) דהתפילה תלויה בקדושה, בתיקון הברית. וזהו: "והקמת את בריתי אתך", בכוח 'שמירת הברית', או אז "ובאת אל התיבה" יכולים להתפלל.

וזהו גם המובא בהמשך, הפסוק (ז א) "בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק", דעל ידי דרגת 'צדיק' – קדושה' באים אל 'תיבות התפילה', וכדברינו.

וב'ליקוטי הלכות' (נשיאת כפים ה ט) דעיקר מי המבול בא על פגם הברית, ובכות התיבה – הדיבורים הקדושים ניצולו מהם.

"ומן הבהמה אשר איננה טהורה" (ז ה)

בדברי חז"ל (פסחים ג) למדים מכאן דלעולם ידבר אדם בלשון נקיה. ואפ"ל, דיש כאן "חמשה תיבות", דרומז על הדיבור בחמשה מוצאות הפה. וכן ה' רומז על הדיבור, דהוא 'אתא קלילא', דבו נבראה העולם, וב'ליקוטי הלכות' (נט"ו ו קז) אות ה' הוא בחינת אתא קלילא דלית בה מששותא.

וב'ערכים בקבלה' להרה"ק המקובל רבי מאיר פאפיראש מגורי הארץ: "ה' בה כלולות כל ה"ב איתון כי ממנה יצאו, ולכן באות ה' ישנה שתי ואו"ן (שתי רגלי האות) ועוד אות י' (המקף הקטן) שהם יחדיו כ"ב".

ועיין ב'ליקוטי תורה' להארי"ז ז"ל (פרשת וישלח דף מז) שאות ה' הוא הפה.

"נבקעו כל מעינות תהום וארובות השמים נפתחו" (ז יא)

אפ"ל דקאי על התורה, 'מימי התורה', בריש 'איתערותא דלתתא' – 'מעינות תהום', ולאחר מכן 'איתערותא דלעילא' – 'וארובות השמים נפתחו'.

"וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ" (ז יז)

"אין מים אלא תורה", וזה "וירבו המים וישאו את התבה" בכוח התורה ותיבותיה, דתיבה רומזת על תיבות קדושות (ליקו"מ ק"ב), "ותרם מעל הארץ" מתרוממים מהארציות והגשמיות. וכמובא על גודל כוח התורה.

"כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" (ז כ"ב)

כבר מובא (ליקוטי מוהר"ן ח, ועוד) בגודל מעלת ה'רוח חיים קדושה', ההתלהבות ורוח חיים לעבודת ה'. וזהו "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו" – בכוח הרוח חיים, "מכל אשר בחרבה מתו" – "חרבה" מלשון "חורבן", דמבטלת חורבנו של האדם. ודו"ק. ובהמשך: "ויעבר אלוקים רוח על הארץ וישכו המים" דבכוח ה'רוח חיים' של קדושה, "וישכו המים" נשקטים גלי הים הסוערים של התאוות הרעות העוברים על האדם.

"ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפי" (ח יא)

רש"י בפירושו מדרש אגדה: דזה רומז על פרנסתו של אדם ממעלה. ואפשר לומר בדרך רמז: דזהו: "לעת ערב" כשקשה וחשוך לאדם בפרנסתו – דאז צריכים התחזקות יתירה באמונה בהש"ת. בבחינת "ואמונתך בלילות".

ואפשר להוסיף דהגימטריא של הר"ת "לעת ערב" (עם ב' התיבות) הוא 'אמונה', רמז על אמונה בפרנסת ברואיו.

סיפורים מפורים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"מעיינות תהום רבה" (בראשית ז י"א)

מקוה חמה על פני מעיינות

היה זה החסיד המורם מעם רבי משה בורשטיין, שזריותו ניכר בו בטבילת מקוה שלפני תפילת ותיקין, ומי שראה אותו נכנס למקוה, לא היה סיפק בידו לעקוב אחריו וכבר ראוהו בחוץ. מלבד שזריו היה בכל, מזדרז היה באופן מיוחד בטבילה, אנשים היו מביטים בשעון, ומשחלפו דקות בודדות היה רבי משה לבוש ואחרי טבילה.

וכך מדי יום במשך שנים, עד לפני פטירתו, היה טובל בזריות כה רבה שתמיד היו אנשים מתפעלים מן תופעה מופלאה זו. הנה, רבי משה כבר בחוץ... היו מחייכים בהתפעלות.

הטבילה במקוה הייתה בעיניו עבודה רוחנית נעלה, מצוה שחיבבה באופן מיוחד. היה זה ברבות הימים כששמע על מאן דהוא – אדם נכבד בעמיו שנסע לחוץ לארץ התעניין בפליאה: לאיזה צורך נסע לחוץ לארץ?

"הוא זקוק לרפואה, והוא נסע לרחוץ במעיינות מרפא" – רבי משה הרים גבה ולא אמר דבר. "מה יש אסור...?" שאלוהו מאן דהוא על פליאתו של רבי משה.

"לא אמרתי שאסור" שח רבי משה והוסיף: "אני רק לא מבין לשם מה לנסוע למעיינות בחוץ לארץ... מה לא טוב במקוה חם...?"

וזאת גם להוסיף; שאת כל מה שהיה בידו היה נותן עבור טבילה במי מקוה. (עי"פ ספר כיסופים)

"וינהי הגשם על הארץ" (בראשית ז יב)

התכלית שלי רחוק יותר!

היה זה פעם, אימת שנסע הרה"ק רבי נתן מברסלב על אם הדרכים, החל לרדת גשם זלעפות על פני הארץ.

העגלון שנשא בעגלתו שק קמח, עת התחיל לרדת הגשם השוטף, החל לגנוח ולהתאונן: מתי כבר נבוא לאכסניה? כי חשש שיתרטבו הקמח שבעגלתו מהגשם הגדול, וכך חזר על גניחתו ואמירתו שוב ושוב פעמים רבות במהלך הנסיעה.

כשמוע מוהר"ג"ת את תלונותיו וגניחותיו התבטא ואמר: אצלו נגמר התכלית באכסניה, העיקר לבוא לאכסניה בשלום עם הקמח... אולם התכלית שלי הוא רחוק להלך, הרבה יותר ויותר...

"ויפלא הגשם מן השמים" (בראשית ח ב)

ירידת גשמים בזכות אמירת תהלים בציון

היה פעם עצירת גשמים מאוד קשה באוקראינה. אתא ובאו כבר אמצע ימות הקיץ ועדיין לא ירדו גשמים כראוי – אף על שהיה חורף מושלג וקר.

בעת צרה זו, הלכו כל אנשי-שלומנו לומר תהלים בציון רבנו תוך כדי שמסתמכים על הרמז המובא ביספר המידות על הפסוק: "למטר השמים תישתה מים" – ראשי תיבות "תהלים", והנה קרה הפלא, שכבר באמצע אמירתם החלו לרדת גשמים שוטפים, ויהי הדבר לנס.

"יקר והם וקצי וחף" (בראשית ח כ"ב)

טבילה במקוה קר בימות החורף

קור עז בלילה רוסי חורפי, בני אנוש מכורבלים בשעה זו במיטותיהם החמות, בורחים הם מן הרוחות המייללות ומשתוללות בחוץ.

אך מתוך אחד הבתים חומקת דמות קטנה, ילד קטן, עוזב הוא את ביתו החם, וחומק החוצה מבלי למשוך תשומת לב מאף אחד.

ילד קטן זה הוא רבינו הקדוש בימי ילדותו; נחמן הקטן בן השש... חומק הוא בחשאי מפתח ביתו ורץ... רץ הוא בזריות יתירה לעבר ציונו של סבו הגדול, הבעל שם טוב הקדוש. לא, הוא הוא אינו נבהל מהקור המקפיא, וגם לא מחשכת הלילה, כי יודע הוא מה הוא רוצה בשעה זו.

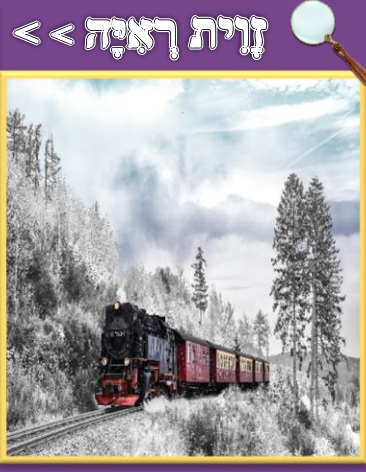
ליד הציון הקדוש הוא מפיל תחינה ובקשה, מתבודד הוא עם קונו ומבקש מאביו שבשמים שיקרבו לעבודתו באמת ובתמים. וכה מבקש שוב ושוב: קרביני נא לעבודתך! קרביני אליך! מחוזה זה נשנה מדי לילה בלילה, הנכד בוכה בדמעות שליש על יד ציון סבו שימליץ טוב בעדו.

מציון זקנו הקדוש – פונה הוא לטבול במקוה החיצוני, במקום ששורר שם קור מקפיא... חפץ הוא הוא באלו השנים של ראשית עבודתו, לשבור את הגוף... להכניע את החומר...

איש אינו רואה במעשי ואיש אינו יודע, וכשבבוקר בהיר וקור אחד, כאשר הילד שב מהמקוה, הבחינו בני משפחתו כי פאותיו לחות, ומכיוון שאיש לא ידע מאין הוא שב, חשבו כי הוא חפץ את ראשו במים, ונערו בו על השטות הילדותית לחמוף את הראש ביום קר שכזה... וכי יכלו לדעת כי הילד שב זה עתה מליל עבודה קשה בקור מקפיא!?

רק לאחר חתונתו (רבינו נשא אשה בגיל שלש עשרה) ידעה אשתו על הנהגותיו, ברם הוא השביע אותה לא לגלות זאת...

הנה הם קרבים ובאים
"לילות הזהב"
לילות החורפיים
הארוכים -
כאמרתו של
הרה"ק רבי פינחס
מקאריץ זי"ע!
בל נמסידם...!

מן הקצף שהיא ישיב הקצרים | עבדו את השם בשמחה

לְדַם יָקָרִים ! כלנו מכירים את הפסוק בתהלים: "עבדו את השם בשמחה", שָׁגַנו צְרִיכִים לְעַבְדָּ אֶת הַשֵּׁם, לְלַמֵּד וּלְהַתְפַּלֵּל, וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה.

גם אם נראה לנו לפעמים זמנים קשים, שָׁזָה כְּמוֹ חֲשֵׁךְ וְאִפְּלָה, אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה עִם הַיָּמִים שֶׁהֵינָה לָנוּ יוֹתֵר טוֹב, עִם הַיָּמִים הַטּוֹבִים שֶׁהֵינָה לָנוּ, שֶׁרְאִינוּ אֶת.

וְכֵן הַמְשִׁיל אֶת רַבְּנוֹ: הֵיךְ פִּעֵם עָרָב, שְׁלֹא עָלִינוּ הוּא אֵינוֹ רֹאֵה, הוּא סוֹמֵא שְׂמַנְשֵׁשׁ בְּאִפְּלָה. אֶךְ עָרָב הֵךְ פִּעֵם הוּא כֵן הֵיךְ יְכוֹל לְרַאוֹת, הוּא פְּשׁוּט אֲבָד אֶת רְאִיתוֹ.

וְעָרָב זֶה אֵף שֶׁהוּא אֵינוֹ רֹאֵה פֶּתַח, אֵךְ הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה דְבָרִים יָפִים וְנִפְלְאִים, הֵרִי הוּא רָאָה פֶּתַח, וְלָכֵן הוּא מְכִיר אֶת הַדְּבָרִים הַיָּפִים שֶׁרָאָה פֶּתַח, הוּא שְׂמֵחַ בְּכֵךְ – שֶׁפִּעֵם רָאָה אוֹתָם, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵלּוֹ דְבָרִים יָפִים מְאֹד וּמְעִנְנִים, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁנוֹ אוֹר גַּם אִם הוּא לֹא רֹאֵה אוֹתוֹ פֶּתַח בְּעֵינָיו שְׁלוֹ.

כְּאוֹתוֹ דְּבָר – יֵשׁ לָנוּ לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, וּלְקַוֹת שֶׁהֵינָה לָנוּ עוֹד יוֹתֵר טוֹב – כְּמוֹ שֶׁפִּעֵם הֵיךְ לָנוּ יָמִים טוֹבִים, כְּמוֹ שֶׁפִּעֵם זְכִינוּ לְרַאוֹת אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב הוּא. הֵרִי חוֹינּוֹ אֶת הָאוֹר כְּבָר... הֵעָקַר שֵׁשׁ לָנוּ לְדַעַת; שָׁאָנוּ צְרִיכִים לְחַפֵּשׂ תְּמִיד תְּחִבּוּלוֹת אֵיךְ לְהִיֵּת שְׂמֵחִים, לֹא לְתַתּוֹ לְעַצְבוֹת לְהִתְגַּבֵּר עָלֵינוּ. נִזְכֵּר שֶׁהַשֵּׁם רֹאֵה מְאֹתָנוּ לְעַבְדוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְרַנְּנָה.